

čevijar

TRŽIČ

LETNIK XV

ŠTEVILKA 5

MAJ 1975

30 let v osvobojeni domovini

Letos, ko skupno z vsemi jugoslovanskimi narodi in pretežnim delom evropskih narodov slavimo 30. obletnico osvoboditve in zmage nad fašizmom — najhujšim zlom, ki je grozilo ljudem, ne moremo mimo tega, da ne bi vsaj bežno oživili spomin na posamezna zgodovinska dejstva, s katerimi je

zgodovinskih dejstev, s katerimi kadarkoli lahko dokazujemo in dokažemo celotni svetovni javnosti kakšen je bil naš delež v borbi proti fašizmu in prispevek k dokončni zmagi, ki so jo jugoslovanski narodi bojevali in zmagovito izbojevali pod vodstvom KPJ in tovariša Tita.

stavu že 50 divizij in 400.000 dobro oboroženih borcev, ki so držali v svojih rokah že ogromen prostor osvobojenega ozemlja. Vzporedno z razvojem NOV pa se je razvijala nova ljudska oblast.

Če že govorimo o našem prispevku k dokončni zmagi nad fašizmom

ustvarili socialistično družbeno skupnost, v kateri živijo narodi in narodnosti Jugoslavije slobodni in enakopravni.

V teh 30. povojnih letih pa je Jugoslavija prerasla iz nekdanje zaostale agrarne dežele v srednje razvito industrijsko državo. Jugoslavija lahko danes sebi in svetu pokaže marsikaj, kar zgovorno priča o njenem izjemnem družbeno ekonomskem in kulturnem razvoju. Za utemeljitev take trditve bi bilo odveč naštevati kakršnekoli številčne podatke, ker so nam le-ti vsem znani. Znano nam je tudi, da je bilo vse to, kar danes imamo in uživamo, doseženo z izredno požrtvovalnostjo in odpovedovanjem vseh delovnih ljudi Jugoslavije. To je najbolje okarakteriziral tovariš Tito na X. kongresu ZKJ, ko je rekel: »Te uspehe smo dosegli v sistemu samoupravljanja, ki so ga delavci sprejeli kot svojo neodtujljivo revolucionarno pridobitev, zavečajoč se, da jim le-ta zago-

tavlja, da si bodo kot slobodni in enakopravni proizvajalci in ustvarjalci s svojim delom sami ustvarjali boljše življenjske razmere.

S sprejetjem nove ustave se je začela nova etapa boja za socializem, ki ima za cilj popolno zagotovitev odločujoče vloge delavskega razreda in združenega dela na vseh področjih družbenopolitičnega in gospodarskega življenja Jugoslavije.

Tudi s svojo jasno opredeljeno zunanjo politiko, ki temelji na neuvrčenosti in doslednem boju za mir in napredek v svetu, je Jugoslavija pridobila velik ugled v svetu.

Če zaključim razmišljanja o teh treh desetletjih po osvoboditvi in dokončni zmagi nad fašizmom, menim, da velja resno opozoriti na izkušnje zadnje svetovne vojne in cenno, po kateri je bila ta zmaga plačana, kajti prav to mora biti zadosten nauk za ves napredni svet in istočasno opomin, da ne bomo dopustili ponovitev kaj takega kdajkoli, ker za eventualno ponovno vojno katastrofo ni več mogoče predvideti njenih razsežnosti. Zato moramo biti vsi kot eden neprestano budni in pripravljeni ob vsakem času stopiti v bran naše socialistične skupnosti.

Prihod osvoboditeljev v Tržič 13. maja 1945

bila osvoboditev in zmagapogojena. To je potrebno zlasti zato, ker prav v zadnjem času ponovno poskušajo razni pisuni in kvazi-zgodovinarji z raznih strani razvrednotiti našo narodno osvobodilno vojno in njen prispevek k dokončni zmagi nad fašizmom, čeprav vemo, da so prav jugoslovanski narodi s svojo borbno in revolucionarno narodno osvobodilno vojsko pomenili dokaj pomemben faktor v antihitlerjevi koaliciji. Za svojo lastno osvoboditev in skupno zmago nad fašizmom smo plačali prevelik krvni davek, da bi danes ali kdajkoli lahko molče poslušali očitke podcenjevanja.

To ne moremo storiti prav zaradi že omenjenih

V desetih dneh po 6. aprilu 1941, ko je Hitlerjeva Nemčija s svojimi sateliti napadla Jugoslavijo, je bila le-ta okupirana. V tem kratkem času se je dokaj hitro razgallila gniloba takratnega monarho buržoaznega režima. Edina politična sila, ki je bila sposobna organizirati in povesti v odpor ljudstvo jugoslovanskih narodov je bila komunistična partija Jugoslavije. Pod njenim vodstvom se je dokaj hitro razvilo partizansko gibanje, iz katerega se je že ob koncu leta 1941 začela formirati regularna armada, organizirana v brigadah, divizijah in korpisih. V septembru 1944, ko je rdeča armada prodrla do naših meja, je imela NOV v svojem se-

je dovolj prešteti samo človeške žrtve in materialno škodo. Poleg Sovjetske zveze in Poljske je imela Jugoslavija procentualno največ človeških in materialnih žrtev na svetu, saj je vsak deveti Jugoslovian izgubil življenje, skupne materialne izgube Jugoslavije pa so znašale 34 odstotkov vseh izgub drugih držav protihitlerjeve koalicije (razen SZ in Poljske).

Narodno osvobodilna borba jugoslovanskih narodov ni bila samo boj za osvoboditev, pač pa je bila istočasno revolucionarni boj za preobrazbo družbenega sistema, kar so z osvoboditvijo in v revolucionarnem razvoju treh povojnih desetletij tudi dosegli. Jugoslovanski narodi so v tem času

Dan mladosti

25. maj ni samo rojstni dan tovariša Tita, to je praznik vse jugoslovanske mladine. Mladi bodo Titu izročili štafetno palico in mu zaželeli najboljše za njegov in naš praznik.

Štafetna palica s pozdravi tovarišu Titu je odšla na pot že 30. marca iz istrskega rudarskega mesteca Labina. Pot je nadaljevala in obiskala mnoge kraje po vsej Jugoslaviji, med njimi tudi Tržič.

Štafetna palica med Tržičani

Sprememba poslovnega sporazuma

Tržna situacija na področju prodaje PU podplatov se je v začetku leta bistveno spremenila. Povpraševanje se je povečalo. PU podplati so za proizvajalce obutve postala dejanska potreba. Vsaka nova sintetična snov se postopoma uveljavi. Prednosti PU podplatov so spoznali vsi potrošniki. Moda nam je še vedno naklonjena, čeprav trdijo, da debeli podplati niso več moderni. Za vzhodna tržišča so šele sedaj postali pravi modni trik. Tudi na letošnjem sejmu v Bologni — Italija, so modni ustvarjalci razstavili nešteto novih oblik potplatov za sezono pomlad-poletje 1976.

Zaradi negativne jugoslovanske plačilne bilance v izvozu na zahod je v začetku letošnjega leta Zvezni izvršni svet uvedel zaporo uvoza različnih gotovih izdelkov, med katerimi je zmanjšan uvoz PU podplatov za 25 %. Iz vseh teh razlogov vidimo, da je nastala večja potreba po teh sestavnih delih obutve. Na komisiji za proizvodni program smo imeli več strokovnih razprav. Splošno mnenje članov je bilo, da naj se ponovno prouči tržišče, v katerem bi se povečala vrednost investicijske opreme za 2,36 milij. dinarjev, in sestavni predlog za spremembo poslovnega sporazuma. Predloženo je bil organom samoupravljanja in tolmačen na zboru delav-

cev. Sprememba poslovnega sporazuma je bila sprejeta. Oprema za povečanje proizvodnje PU podplatov je naročena. Dnevna proizvodnja se bo povečala za 37 %. PU baza za mešanje polioli v TOZD poliuretan bo zaradi večjih potreb materiala tudi bolj izkoriščena. Vsi ekonomski izračuni kažejo, da je bil ta ukrep zaradi rentabilnosti poslovanja TOZD poliuretan izredno pomemben. S povečanjem proizvodnje se bodo zmanjšali režijski stroški in povečal čisti dohodek.

Kljub tako ugodni tržni situaciji pa moramo biti pri dobavi kupcem in domači proizvodnji obutve solidni v dobavih rokov in kvaliteti. Prav ta situacija nam daje možnost, da se Peko PU izdelki v večjih količinah plasirajo na domačem in tujem tržišču. Če bodo kupci zadovoljni, lahko perspektivno računamo na zadostno količino naročil ali celo za dodatno razširitev te proizvodnje.

Poleg povečane proizvodnje so predvidene ventilacijske naprave pri vlišanju podplatov in modernizacija postopka dela v barvarni. Nabavljena bo nova moderna naprava za odmaščevanje podplatov. Izboljšali se bodo pogoji ventilacije in požarne varnosti v barvarni.

Jože Gros

Delavska kontrola

Marsikdo si ob besedi samoupravna delavska kontrola zamišlja pomen tega samoupravnega organa z delom organov javne varnosti, kar pa je povsem zgrešeno.

Da bi pomen in smisel delavske kontrole pravilno razumeli, si moramo približe ogledati njen nastanek in razvoj.

Že Lenin je ob zmagi delavskega razreda v oktobrski revoluciji zahteval da se ustanovi delavska kontrola v obliki državnega aparata. Taka oblika delavske kontrole je pri nas »Služba družbenega knjigovodstva«, ki kontrolira in bdi nad pravilnostjo finančnega in materialnega poslovanja delovnih organizacij in ustanov. Ker pa tak kontrolni organ le ne more biti ravno povsod prisoten, niti ne more zaslediti vseh napak, včasih pa je spričo posameznih okoliščin in menjajočih se predpisov celo razorožen ob odkrivanju le-teh. V dnevnem časopisu smo lahko dostikrat brali o prekrških, poneverbah in grabežih družbene lastnine, kakor tudi o grobih prekrških ustavnih in samoupravnih načel.

Aprila leta 1961 je tov. Edvard Kardelj kot predsednik ZIS v svojem govoru pred zvezno ljudsko skupščino poudaril, »da spremembe v ekonomskih odnosih nujno terja-

jo prilagajanja družbenega in samoupravnega mehanizma, kar naj aktivira čimbolj množično samoupravno kontrolo«. Na 36. seji predsedstva ZKJ oktobra 1972 pa je bil sprejet sklep, da je treba razviti in oblikovati organe notranje kontrole v vseh organizacijah združenega dela. V znanem Titovem pismu je med drugim tudi poudarjeno, da je za naš samoupravni socialistični sistem nedopusten pasiven in oportunističen odnos do kakršnegakoli prilaščanja družbenih materialnih dobrin in samoupravljalških pravic in je zato potrebno zagotoviti usposabljanje delavske samoupravne kontrole za učinkovitejšo zatiranje takšnih pojavov.

Vsa ta dejstva pa so tudi v naši delovni organizaciji narokovala nujnost da se formira samoupravna delavska kontrola. Tako smo lani ob enem z vsemi drugimi organi samoupravljalja po TOZD-ih in na ravni OZD izvolili odbor za samoupravni delavski nadzor, ki v vsaki TOZD šteje po tri člane.

Na ravni naše OZD šteje ta odbor 18 članov in se je do sedaj sestel enkrat. Iz svoje srede je izvolili predsednika tov. Homana Franca in podpredsednika tov. Janca Borisa, ki je obenem tudi predsednik odbora pri SSSS. Na

tej seji so se člani odbora domnili o načinu delovanja, nato pa so se dotaknili nekaterih vprašanj, pri katerih so smatrali da obstajajo določene pomanjkljivosti ali nejasnosti in sicer:

— Zakaj naši interni sporazumi in akti kasnije oziroma se naša delovna organizacija ne drži predpisanih rokov.

— Kaj je s filmom, ki so ga posneli o naši delovni organizaciji in

— da je treba delavce bolj obširno obveščati preko našega glasila o dogajanjih v naši delovni organizaciji.

Zatem pa je bilo nekaj časa v tem odboru mrtvol.

Druga seja odbora delavske kontrole pa je bila na ravni samoupravne skupnosti skupnih služb na kateri je odbor dobil odgovore na vprašanja prve seje. Odgovore je pripravila Vida Rozman, pravni referent

Naše podjetje je 12. 6. 1973 sklenilo s producentoma Skodljarjem in Mulačkom pogodbo o izdelavi kratkometražnega filma z naslovom »Peko 1973«. Sestavni del pogodbe je bila tudi snemalna knjiga. Ker posneti film do roka ni bil dostavljen delovni organizaciji so bili poslani obema producentoma opomini za dostavo filma. Film je končno prispel. Ogledala si ga je posebna komisija, ki je ugotovila naslednje: da nista bili dostavljeni poleg filma 35 mm še kolor tonsko komercialna kopija. Poleg tega pa so bile v filmu tudi napake: posamezne sekvence na filmu so bile pretemne (predvsem notranji posnetki), pri posameznih kadrih je bila slika nejasna (dvojna). Zaradi tega smo film reklamirali in vrnili z naročilom, naj se napake odpravijo. Kljub nekajkratnim urgencam producenta filma nista popravila in ga nista dostavila v Peko. Zaradi neizvršitve zgoraj omenjene pogodbe je zoper oba producenta vložena tožba.

V zvezi z vprašanjem o sprejemanju samoupravnega sporazuma, splošnih aktov ter pravilnika o samoupravni kontroli je odgovore pripravila Vida Rozman, pravni referent.

Sporazume o združenem delu vseh TOZD-ov, razen TOZD MREŽA so zbori delavcev sprejeli 31. 1. 1975, medtem ko so sporazum za TOZD MREŽA sprejeli nekoliko kasneje, kjer je bilo potrebno kontaktirati vse pismeno. Sporazum o razporejanju dohodka, delitvi osebnega dohodka ter nadomestilnih in prejemkih bo v razpravi dokler ne bomo uspeli narediti vseh potrebnih izračunov na podlagi katerih bo mogoče točnejše razporediti sredstva, ki so nam na razpolago. Ta sporazum vsebuje med drugim tudi določila sindikalne liste 1975. V pripravi so tudi še ostali akti: sistemizacija, varstvo pri delu ter poslovnik o delu samoupravne kontrole bi se pripravili do dopusta, ker še do sedaj ni sprejet republiški zakon. Res je, da se z sporazumi in akti kasni, kar pa je mogoče opravičiti z obilico dela, ki ga je imela pravna služba z regi-

stracijo in sprejemanjem sporazuma in drugih splošnih aktov potrebnih za registracijo delovne organizacije.

O ostalih vprašanjih s te seje bo odbor pripravil članek v prihodnji številki.

Janc Boris

Dobili bomo dobropis

Vsak mesec se pred obračunom OD na sejah izvršnega odbora obravnavajo vloge delovnih enot za odobritev dobropisov iz konta 570 — skupne potrebe podjetja solidarnostni fond.

Vse vloge za dobropise, katere obravnava izvršni odbor, pregledajo predhodno za to zadolžene službe, ki jih s svojimi dopolnitvami in predlogi posredujejo v obravnavo članom odbora.

Tehnološka priprava dela pregleda in predlaga v obravnavo dobropise, ki se nanašajo na spremembo v tehnološkem postopku. V primeru spremembe materiala, okvare stroja in podobno, pride navadno tudi do spremembe operacij tako, da se morajo opraviti druge ali dodatne faze dela. Oddelek za ta dodatna opravila obračuna delavcem OD, ker pa teh operacij nima priznanih v kalkulaciji proizvodne lastne cene, je upravičen, da zaprosi za dobropis.

Operativna priprava dela pripravi na podlagi dnevne evidence in vlog oddelev predloge za izvršni odbor, v primerih ko zaradi vzrokov izven oddelka ni izpolnjen mesečni proizvodni plan. Osnovni kriterij pri obravnavi teh vlog so proizvodni osebni dohodki doseženi s proizvodnjo tekočega meseca napram proizvodnim OD, ki

so določeni s planom režijskih stopenj. Za plan režije so bili proizvodni OD izračunani na osnovno 92 % iz dnevnega operativnega plana proizvodnih oddelkov.

Stroškovno računovodstvo predlaga odboru v obravnavo dobropise za razlike, ki nastopijo med planiranimi in dejansko obračunanimi stroški, če so le-ti večji zaradi objektivnih vzrokov. Najbolj pogosto nastopajo razlike pri dodatku za nadurno delo. Vsi proizvodni oddelki imajo v letnem planu režijskih stopenj planirano vrednost za kritje nadurnega dela le za nekaj posameznih ključnih delovnih mest. V primeru, ko pa morajo proizvodni oddelki delati zaradi potreb po njihovih proizvodih in je že naprej dogovorjeno, da bo ta dan obračunan tudi z dodatkom za nadure, je oddelek upravičen, da zaprosi za dobropis.

Iz konta 570 se odobrijo nekateri dobropisi le začasno in to v primerih, ko nastane v oddelku zastoj zaradi nepravilne dobave materiala in ko morajo odgovorne službe uveljaviti zahtevek do dobavitelja materiala. Tudi zmanjšana vrednost za defekte, ki nastanejo po krivdi kooperantov bremenijo začasno konto 570. Vrednost na kontu 570 se izravna, ko nam kooperant za defekte prizna dobropis.

Nataša Meglič

Izobraževanje gasilcev

Gasilci uresničujemo sklepe občnega zbora. Eden od sprejetih sklepov na občnem zboru je bil, da moramo dvigniti strokovno raven gasilcev, od koder bomo lahko črpali vodilne kadre za potrebe enot civilne zaščite, požarne varnosti in narodne obrambe v tovarni. V ta namen se je v mesecih marec in april vršil tečaj za gasilce, ki je vseboval 50 ur teoretičnih predavanj in 30 ur praktičnega dela na vajah. Tečaj je obiskovalo 18 članov društva, ki so dokaj redno hodili na predavanja. Teme, ki so jih gasilci morali obvladati so bile naslednje:

1. Predpisi o organizaciji gasilcev
2. Gradbeništvo in vodo-gradnje
3. Preventiva in elektrika

4. Gasilska tehnika
5. Gasilska taktika
6. Saniteta in civilna zaščita
Predavali so naši člani, ki so za tako področje, kot ga požarno varnostna služba zahteva usposobljeni. To so Šavs Franc, Edo Petek in Štefka Gros. Snov so skušali prikazati na najbolj razumljiv in nazoren način, s praktičnimi izkušnjami. Veliko truda je bilo vložene in precej prostega časa so člani žrtvovali za boljše varnost celotnega kolektiva.

Pri organizaciji nam je veliko pomagala Milka Megličeva referent za izobraževanje, tako da so služatelji pravčasno prejeli vse gradivo za učenje. O uspehih na izpitih pa vas bomo obvestili drugič.

Franč Šavs

Naši jubilanti

Zupan Jožefa, šivalka podloge v 511 je srečala Abrahama 4. aprila. V naši delovni organizaciji je že od 1946. leta.

Veliko sreče, zdravja in dobrega počutja ji želijo sodelavci

Nekaj misli o izvozu

Marsikdo izmed vas, spoštovani sodelavci, se je prav gotovo že kdaj vprašal, zakaj toliko izvoza, zakaj sploh izvoz, zakaj izvoz na zahod in podobno. Namen tega sestavka je vsaj delno odgovoriti na ta vprašanja.

V lanskem letu smo izvozili 953.760 parov v naši tovarni izdelane obutve, kar predstavlja 54 % celotne proizvodnje v istem časovnem obdobju. Izvozili smo torej več kot polovico proizvodnje in smo tako OZD s pretežnim izvozom z vsemi dobrimi in slabimi stranmi takšne usmeritve. Omembe je vredno še, da smo preko kooperantov realizirali še 388.238 parov izvoza.

Pomembna značilnost naše ga izvoza je vsekakor, da na zahod plasiramo obutev skoraj v celoti preko firme Afis in da je na vzhodu naš daleč najvažnejši kupec SSSR, čeprav tudi deleža Vzhodne Nemčije ne gre zanemariti (v letu 1974 75.500 parov).

Visok odstotek izvoza na zahod (18 %) prav gotovo za nas pomeni relativno pomembno povezanost uspešnosti našega dela od dogajanj na svetovnem trgu, ki pa ta čas zagotovo niso ugodna. Zmanjšanje gospodarske aktivnosti na svetovnem trgu je očitno. To se odraža v zmanjšanju zaposlenosti in povpraševanja, kar pa seveda v močnem pritisku na znižanje cen. V isti smeri deluje na cene tudi vedno ostrejša konkurenca na strani ponudbe na svetovnem trgu obutve, katere neizmerljivo majhen del smo tudi mi. Ob takšni situaciji je seveda položaj ponudnikov oziroma proizvajalcev v odnošju na kupce podrejen. Kupci zahtevajo krajše dobavne roke, daljši rok plačila, boljše kvaliteto, itd., ne le za iste, temveč še celo za nižje cene.

Toda kljub takšni situaciji smo vendarle ekonomsko prisiljeni izvažati na ta trg, če si želimo zagotoviti devizna sredstva za uvoz opreme in najnujnejšega reprodukcijskega materiala iz tehnološko ta čas najrazvitejših držav. Prednosti izvoza na zahod pa so še naslednje:

- z njim si pridobimo pravico do uvoza reprodukcijskega materiala, ki je potreben, da bi dosegli boljše kvaliteto pri izvozu in za domači trg,

- z njim si pridobivamo tudi pravico izvoza obutve na vzhod (SSSR, DDR),

- večje zahteve izvoznih kupcev terjajo od nas stalno prilagajanje njim, kar pa se kaže v krajših dobavnih rokih (dodatni plani), stalnem pritisku na izboljšanje kvalitete, spreminjanju notranje organizacije z namenom večje fleksibilnosti, tako strokovnih služb, kot tudi vseh proizvodnih obratov, in podobno.

Čeprav domači trg zaenkrat v pogledu zahtevnosti z izvoznim še ni mogoče primerjati, pa so vedno večje zahteve našega domačega kupca iz dneva v dan očitnejše. To seveda še bolj kot preko lastne prodajne mreže opazamo pri pro-

daji ostalim kupcem na jugoslovanskem trgu. Tudi sovjetski in vzhodnonemški kupci zahtevajo danes za relativno manj denarja vedno več. Mi kot ponudniki oziroma proizvajalci se moramo z vsemi močmi prilagajati zahtevam kupcev, ki so iz dneva v dan večje, čeprav pa seveda to ne pomeni, da moramo ugoditi prav vsaki želji za vsako ceno. Toda biti moramo v stanju opaziti bistvene premike na tržiščih v tem pogledu in biti prilagodljivejši od ostalih ponudnikov. Podcenjevanje tega dejstva bi nas prav gotovo hitro postavilo nekaj korakov nazaj, česar pa si nikakor ne smemo dovoliti. Vedno večje zahteve do proizvodnje in strokovnih služb torej ne gre razumeti kot trenutke, nekontrolirane kaprice posameznikov, pač pa rezultat trdnih spoznanj, da je današnji tržni situaciji to nujno potrebno, če želimo doseči željen obseg izvoza na zahod, ki pa je, kot

smo že ugotovili, za nas življenjskega pomena.

Pravica izvoza na vzhod je vezana na dosežene rezultate izvoza na zahod, kar v praksi pomeni: čim več parov izvozimo na zahod, več jih imamo pravico izvoziti na vzhod. Tu di pri izvozu na vzhod je v zadnjem času opaziti bistvene premike. Cene niso več tako ugodne kot pred dvema, tremi leti. Ta posel je takorekoč na robu rentabilnosti. Seveda pa pri tem ne smemo pozabiti večjih proizvodnih serij in s tem prihrankov ter seveda dejstva, da je zaenkrat še mogoče v takimenovanih »mrtvih« mesecih izdelovati obutev za to tržišče. Ker izvoz na vzhod predstavlja 1/3 naše proizvodnje, bi seveda zanemarjanje tega trga pomenilo za nas manjše proizvodne serije, razširitev proizvodnega asortimana z vsemi negativnimi vplivi, in podobno.

To je bilo le nekaj misli o izvozu; pa še drugič kaj!

Franc Jazbec

Samoupravno urejanje varstva pri delu

Naša družba je od vsega začetka posvečala posebno pozornost varstvu pri delu, ki je postalo tudi ustavna kategorija.

Ustavne spremembe so zahtevale ne samo usklajevanje, ampak tudi prilagajanje varstva pri delu zahtevam nove socialistične samoupravne družbe.

Glavna značilnost medsebojnih razmerij v združenem delu se odraža tudi na področju varstva pri delu, saj je varstvo pri delu pravica in dolžnost vseh zaposlenih.

Kje si imel pa varnostne čevlje?

Bodoče urejanje varstva pri delu bo temeljilo na samoupravnem področju sporazumevanja in družbenega dogovarjanja. Ustavna pravica in dolžnost SR Slovenije je narokovala ureditev varstva pri delu v republiškem merilu. Konkretizacija te pravice in dolžnosti pomeni nov republiški zakon o varstvu pri delu,

ki naj zagotovi enotno, celovito ter samoupravno urejanje varstva pri delu in odgovornost za to področje, ki je izredno pomembna za varno in uspešno delo delavca. Pri tem gre za uveljavljanje ustavnega načela, po katerem ima delavec ne samo pravico do dela v združenem delu, ampak da odloča o svojem delu, o pogojih in rezultatih svojega dela.

Nov zakon ureja samo splošna sistematska vprašanja, konkretno urejanje področja varstva pri delu pa je prepuščeno samoupravnemu urejanju v organizacijah združenega dela.

Pravico in dolžnost urejati varstvo pri delu z določanjem pravic in obveznosti, ki jih imajo delavci do zagotavljanja varnega delovnega okolja in varnih delovnih razmer, ter z določanjem varstvenih ukrepov in drugih ukrepov ter organizacijo varstva pri delu uresničujejo delavci v naši delovni organizaciji s posebnim samoupravnim sporazumom o varstvu pri delu, ter s pravilnikom o varstvu pri delu v okviru pooblastil tega sporazuma.

Samoupravni sporazum o varstvu pri delu se sprejme po postopku, kot ga določa statut TOZD za sprejem samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu in velja od dne, ko delavski sveti vseh TOZD ugotovijo, da sta ga podpisali dve tretjini vseh delavcev delovne organizacije.

Pavel Femc

Otroški dodatek po novem

Na področju družbene skrbi za otroke so letos uvedene novosti, ki jih je sprejela in uveljavila skupščina zveze skupnosti otroškega varstva Slovenije.

Sredstva za izvajanje republiškega programa se bodo zbirala, po 2,37 odstotni prispevni stopnji, za otroški dodatek pa bo šlo kar 97 odstotkov zbranega denarja. Uvedli so novo skupino upravičencev do otroškega dodatka in sicer delavske družine z mesečnim dohodkom do 1.800 din na družinskega člana. Pomembno je tudi to, da so od dohodkovnega cenusa odštete nekatere postavke, za katere so se že dlje časa zavzemali sindikati in gospodarska zbornica.

U, koliko denarja!

Sklep tako določa, da se pri ugotavljanju celotnega dohodka družine, v kateri otrok živi, oziroma v katero spada, ne všteta dohodek, ki ga je ustvaril delavec z nadurnim delom, kadar je bilo to potrebno zaradi višje sile, prav tako se ne upošteva dohodek od nočnega dela in dela ob praznikih, ter nagrade ob de-

lovnih jubilejih, stipendije in nagrade vajencev. V cenzus se ne všteta tudi dohodek od inovacij.

Letos bodo dobivali otroci dodatek v naslednjih zneskih: 220 din prvi otrok in 320 din vsak naslednji, če dohodek na družinskega člana v družini ni presegel 900 din mesečno;

180 din prvi otrok in 270 din vsak naslednji, če je mesečni dohodek od 900 do 1.200 din na družinskega člana;

140 din prvi otrok in 200 din vsak naslednji, če je mesečni dohodek na družinskega člana med 1.200 din in 1.600 din, na novo pa je uvedena skupina otrok, kjer je dohodek na družinskega člana od 1.600 do 1.800 din. Ti otroci bodo dobivali:

prvi otrok 100 din in vsak naslednji 1.500 din.

Telesno ali duševno prizadeti otroci — če so upravičeni do otroškega dodatka — bodo dobivali po 105 din dodatka, otroci ki imajo edinega hranilca pa 60 din mesečno.

Denarna pomoč za novorojenega otroka bo letos povečana za 25 odstotkov in bo znašala 750 din, če je mesečni dohodek manj kot 900 din na družinskega člana, oziroma 350 din, če mesečni dohodek presega znesek 900 din.

Novi upravičenci, to so družine, kjer mesečni osebni dohodek v lanskem letu ni presegel 1.800 din na družinskega člana, morajo vložiti zahtevek na podlagi tiskovine »Priglasnica za otroški dodatek« (Obrazec 8,34 — dobi se v knjigarni) v blagajno hranilne službe V. etaža tov. Vidi Jerman. Priglasnica mora biti potrjena od davčne uprave.

Osnovne organizacije ZSMS ustanovljene

V preteklih štirinajstih dneh so bile v TOZD Obutev, Gumoplast, Poliuretana in SSSS ustanovne seje osnovnih organizacij ZSMS. V času, ko to pišem, še ni bila ustanovna seja v TOZD prodajna organizacija »Mreža«, vendar pa bo verjetno do izida te številke Čevljarja ustanovljena OO tudi tam. Na sejah so bili sprejeti akcijski programi posameznih osnovnih organizacij in izvoljena so bila njihova predsedstva.

Sedaj pa je naša prva naloga, da po programih osnovnih organizacij pripravimo program koordi-

nacijske konference (ali koordinacijskega sveta) na nivoju OZD, ki bo koordinirala delo OO. Na konferenco, ki bo predvidoma v prvih dneh meseca maja, bodo poslale OO svoje delegate. Delegatski princip poznamo, saj se je že zelo uveljavil v našem samoupravnem sistemu.

V dneh po prvomajskih praznikih bo tudi 2. seja OK ZSMS. Tudi na to sejo bodo osnovne organizacije poslale svoje delegate, tako da bodo imele novoizvoljene delegacije takoj v začetku dovolj dela.

Nika Perko

Adaptacije prodajaln »Peko« v letu 1975

Plan adaptacij v zimski sezoni 74/75 je obsegal naslednje prodajalne: Leskovac, Valjevo, Novi Sad, Sremska Mitrovica, Aradjelovac, Skopje, Tuzla, Zenica, Crikvenica, Reka, Koper in Bled. Zaradi objektivnih težav sta iz plana izpadli poslovalnici v Zenici in Reki.

OPREMA

Največji problem ob adaptacijah je bila izdelava opreme, zato je biro sprojeval sistem tipske opreme, ki se izdeluje serijsko, s tem pa se rok izdelave občutno skrajša, zmanjša pa se tudi proizvodna cena.

V mizarski delavnici v »Peko« so izdelali opremo za prodajalne v Leskovcu, Valjevu in Kopru, za ostale prodajalne pa so izdelali opremo zunanjih kooperanti. Delavci mizarske delavnice so opravili tudi montažo vseh prodajaln.

GRADBENA DELA

Ob razpisu gradbenih del je biro postavil ponudnikom tri glavne zahteve: cena, kvaliteta in rok. Ob ceni in kvaliteti gradbenih del je rok izvedbe tista postavka, ki relativno najbolj vpliva na izvršeno adaptacijo, saj ni neznan, da gradbena podjetja skušajo na račun dodatnih del čim bolj zavlačevati rok izvedbe. Adaptacije pa so tista vrst gradbenih del, kjer se dodatna dela pokažejo šele ob začetih gradbenih delih. Tudi ob najbolj strokovnem posnetku obstoječega stanja je nemogoče s sigurnostjo določiti kvaliteto zidov, stropa in drugih elementov, saj bi detalnejši posegi v konstrukcijo onesposobili prodajalno že pol leta pred pričetkom gradbenih del.

Izbira izvajalca gradbenih del je v bistvu »loterija«, saj kljub ugodnim referencam (ki jih biro v vsakem primeru zahteva) investitor ne more vplivati na potek gradbenih del. V tem primeru pa je imel biro dokaj »srečno roko«.

V Novem Sadu in Skopju so bila gradbena dela zaključena pred rokom.

V Sremski Mitrovici, Tuzli, Bledu in Crikvenici v pogodbenem roku.

V Kopru je izvajalec rok zamudil.

V Aradjelovcu pa se je rok zavlekel zaradi objektivnih težav (občina).

Ob končanih gradbenih delih pa so »levji delež« opravili delavci mizarske delavnice »Peko«, ki so v nemogočih pogojih in v najkrajšem možnem roku montirali opremo. V veliko pomoč pa so jim bili tudi delavci »Obrtnega podjetja Tržič«, ki so

svoj del montaže (tapisom) opravili res najbolje.

Veliko število adaptacij v kratkem roku je diktiralo temeljne spremembe dela v biroju. S tipsko opremo smo dosegli enoten izgled prodajaln. Namen enotnega izgleda pa je, da vse prodajalne »Peko« na zunan in znotraj delujejo enotno, in s svojo enotnostjo nakazuje kvaliteto, ki jo »Peko« predstavlja.

Biro

Prenovljena prodajalna PEKO v Crikvenici

Obveščanje o delegatskem sistemu

Uresničevanje ustavno opredeljenega družbeno-ekonomskega in samoupravnega položaja človeka v združenem delu in samoupravnega organiziranja v katerem delovni človek razpolaga z vsemi rezultati svojega dela in odloča o celotni družbeni reprodukciji ter uresničevanje pravic delovnih ljudi je tesno povezano s samoupravnim informiranjem. Medsebojno obveščanje postaja z ustavno ureditvijo sestavni del samoupravnih odnosov v združenem delu in političnega sistema kot celote, zato ne more biti izdvojeno iz samoupravnih

odnosov. Z njim in preko njega ter povezani v temeljnih samoupravnih skupnostih in drugih organizacijah, prevzemajo odločilno vlogo v procesih družbenega dogovarjanja, sporazumevanja in odločanja.

Medsebojno obveščanje v delegatskem in skupščinskem sistemu mora biti zgrajeno tako, da so obveščeni in imajo možnost obveščati vsi delovni ljudje in občani na svojih delovnih mestih in v kraju bivanja, kjer razpravljajo in odločajo o vseh bistvenih vprašanjih svojega družbeno-ekonomskega položaja in

družbenega razvoja v celoti.

Sedanjí nepopolni sistem informiranja mora biti izpopolniti in vsebinsko uskladiti, da bo učinkovit in bo z njegovo pomočjo, vse gradivo dostopno delavcem v temeljnih organizacijah združenega dela. V nadaljnjem oblikovanju in dograjevanju informacijskega sistema je treba še bolj izpostaviti usposobljenost in odgovornost vseh dejavnikov, ki informacijo oblikujejo.

Organizirati se moramo, da bomo omogočili enopravno možnost obnavljati vsa pomembna

vprašanja, ne le iz področja organizacije združenega dela, ampak, da bi bili aktivni, ustvarjalni pobudniki tudi v širši družbeni skupnosti.

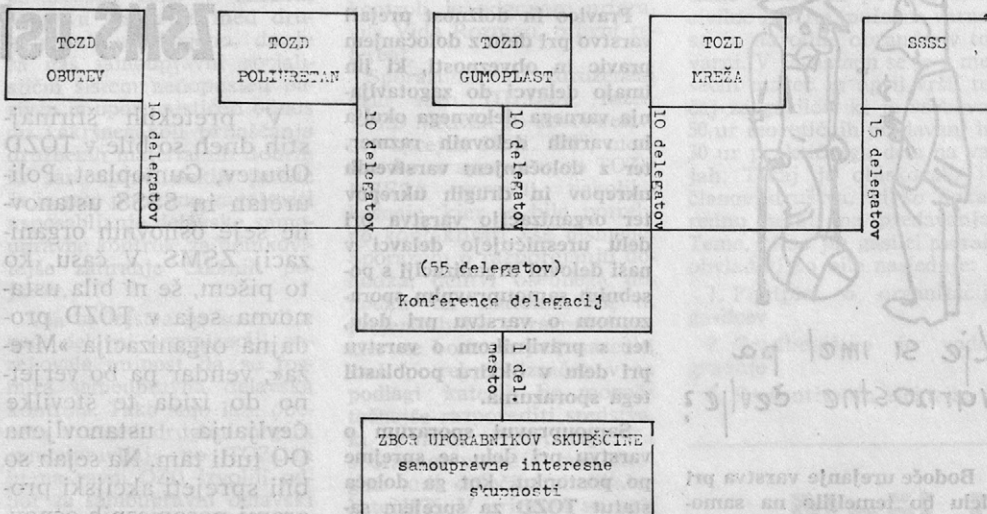
Družbeno politične organizacije ZK, sindikat, ZSMS, sodelujejo pri procesih dogovarjanja, sporazumevanja in odločanja v vseh temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter pri sprejemanju skupščinskih odločitev, imajo v sistemu informiranja posebno nalogo. Zagotavljati morajo uspešno medsebojno obveščanje v strukturi posamezne organizacije od osnovnih organizacij in naprej do občinske in republiške skupščine.

Osnova informacije je delavec v delovni skupnosti, delegat pa se je dolžan seznanjati s stališči delavcev in ustvarjalno sodelovati pri njihovem oblikovanju.

Pomembno vlogo pri informiranju morajo odigrati tudi organi samoupravnih delavske kontrole.

A. A.

SHEMA ORGANIZACIJE SPLOŠNE DELEGACIJE
/za vse samoupravne interesne skupnosti/

Po eno delegatsko mesto v skupščinah SIS

Izobraževalna skupnost, kulturna, raziskovalna, zdravstvena, socialnega varstva, ki povezuje skupnosti otroškega varstva, socialnega skrbstva, za zaposlovanje delavcev, stanovanj-

ska in invalidsko pokojninska; in pa telesno kulturna skupnost. Konferenca delegacij ima po 1 (eno) mandatno-delegatsko mesto v skupščinah navedenih SIS.

Dopisuj

Čevljarja!

Trideset godina slobode

Ove godine, kada zajedno sa svim jugoslovenskim narodima a i većim delom evropskih naroda slavimo 30. godišnjicu oslobođenja i pobeđe fašizma — najvećeg zla, koje je ikada pretilo čovečanstvu i ne možemo izbeći to, da barem letimično oživimo uspomene na pojedine istorijske činjenice, kojima su bile uslovljene oslobođenje i pobeđa. Ovo je potrebno naročito zbog toga, jer u poslednje vreme ponovo počinju različiti tobožnji »pisci i istoričari« s različitim strana negirati naš narodnooslobodilački rat i njegov doprinos konačnoj pobeđi fašizma iako znamo, da su baš narodi Jugoslavije svojom revolucionarnom narodno oslobodilačkom armijom značili dosta značajan faktor u antihitlerovskoj koaliciji. Za svoje vlastito oslobođenje i zajedničku pobeđu fašizma platili smo suviše veliki danak krvi, da bismo morali danas čutke slušati različite prekore i potcenjivanja.

To moramo činiti zbog već pomenutih istorijskih činjenica kojima možemo bilo kada dokazivati i dokazati čitavoj svetskoj javnosti, koliki je bio naš udeo u boju protiv fašizma i doprinos konačnoj pobeđi, koji su narodi Jugoslavije izvojevali pod rukovodstvom Komunističke partije Jugoslavije i druga Tita.

Za deset dana posle 6. aprila, kada su hitlerovske horde napale Jugoslaviju, bila je ova okupirana. Za to kratko vreme brzo se pokazala sva trulost tadašnjeg monarho-buržaznog poretka. Jedina politička sila, koja je bila sposobna organizovati i povesti u otpor narode Jugoslavije, bila je Komunistička partija Jugoslavije. Pod njezinim rukovodstvom brzo je buknuo partizanski rat, u kome se već krajem četrdeset prve počela formirati regularna jugoslovenska armija organizovana u brigadama, divizijama i korpusima. Septembra 1944, kad je Crvena armija prodršla do naših granica, NOR je

raspolagao sa preko 50 divizija i 400.000 dobro naoružanih boraca, koji su u svojim rukama imali pretežni deo oslobođene zemlje. Uporedo s razvitkom NOV razvijala se naša nova narodna vlast.

Kad već govorimo o doprinosu naših naroda konačnoj pobeđi nad fašizmom dovoljno je samo prebrojiti žrtve i materijalnu štetu. Pored Sovjetskog saveza i Poljske, Jugoslavija je potencijalno pretrpela najviše ljudskih žrtava i materijalne štete u svetu. Svaki deo Jugoslaven izgubio je svoj život a ukupna materijalna šteta iznosila je 34 % svih gubitaka država antihitlerovske koalicije (osim SSSR i Poljske).

Narodno oslobodilački rat jugoslovenskih naroda nije bio samo boj za oslobođenje nego istovremeno i revolucionarna borba za preobraženje društvenog sistema, što smo i oslobođenjem i razvitkom za tri posleratne decenije i postigli. Narodi Jugoslavije za to vreme stvorili su socijalističku zajednicu, u kojoj narodi Jugoslavije i druge nacionalnosti žive slobodni i ravnopravni.

Za ovih 30. posleratnih godina Jugoslavija je prešla iz nekadašnje agrarne zemlje u srednje razvijenu industrijsku zemlju.

Jugoslavija može danas pokazati i sebi i svetu mnogošta, što jasno govori o njezinom vanrednom društveno ekonomskom i kulturnom razvitku. Za dokazivanje ovih činjenica bilo bi suviše nabrojanje nekih brojki, jer su te nama poznate. Poznato je i to, da smo sve što danas imamo i uživamo postigli vanrednim zalaganjem i odricanjima svih naroda Jugoslavije. To je najbolje prikazao drug Tito na 10. kongresu SKJ rečima: »Ove uspehe postigli smo u sistemu samoupravljanja, koga su radni ljudi primili kao svoju neotuđivu revolucionarnu tekovinu, shvatajući, da jim ova obezbeđuje, da će kao slobodni i ravnopravni proizvođači svo-

jim radom sami stvoriti bolje uslove za život.«

Donošenjem novog Ustava počela je nova etapa boja za socijalizam, koji ima za cilj potpuno osigurati odlučujuću ulogu radničke klase i udruženog rada na svim područjima društveno-političkog i privrednog

života naroda Jugoslavije.

I svojom jasno određenom spoljnom politikom, koja temelji na nesvrstanosti i doslednoj borbi za mir i napredak u svetu, Jugoslavija ima veliki ugled u svetu.

Završavajući ova razmišljanja o tri decenije posle oslobođenja i konačnoj pobeđi nad fašizmom mislim, da je potrebno upozoriti na iskustva iz poslednjeg rata,

i na cenu, kojom je sloboda bila plaćena, jer to mora biti dovoljna pouka za čitavo napredno čovečanstvo i istovremeno i opomena, da se ovo ne sme više nikada ponoviti, jer za eventualnu ponovnu ratnu katastrofu nije moguće predvideti svih njezinih posledica. I zbog toga moramo biti svi kao jedan nenehno budni i spremni u svako doba stupiti u odbranu naše socijalističke zajednice.

Adaptacije prodavaonica »Peko« 1975 g.

Planom adaptacija u zimskoj sezoni 1975 obuhvaćene su sledeće prodavaonice: Leskovac, Valjevo, Novi Sad, Sremska Mitrovica, Arandjelovac, Skopje, Tuzla, Zenica, Crikvenica, Rijeka, Kopar i Bled. Zbog objektivnih poteškoća iz plana ispale su prodavaonice na Rijeci i u Zenici.

Najveći problem u adaptacijama bila je izrada opreme, i zbog toga projektni biro pripremio je sistem tipske opreme, koja se izradjuje serijski a time se rok isporuke osetno skratio i smanjuje se i proizvodna cena

U stolarskoj radionici u »Peku« izradjena je oprema za prodavnice u Leskovcu, Valjevu i Kopru, a za druge prodavaonice oprema nabavljena je kod kooperanata. Radnici zaposleni u stolarskoj radionici montirali su svu opremu u prodavnicama.

Gradjevinski radovi: U raspisu gradjevinskih radova biro je tražio sledeće: cenu, kvalitet i rok završetka radova. Uz cenu i kvalitet gradjevinskih radova jeste rok završetka jedan od uslova, koji najviše utiče na adaptaciju. Naime nije nepoznato, da gradjevinska preduzeća pokušavaju na račun dopunskih radova što više odugovlačiti rok izvođenja, jer su adaptacije grupa gradjevinskih radova, kod kojih se dopunski radovi pokazuju tek na početku radova odnosno izvođenja adaptacije. I najstručnije izradjenom snimku postojećeg stanja nemoguće je sa sigurnošću odrediti

kvalitet zidova, tavana ili drugih elemenata, jer bismo detaljnim ispitivanjima konstrukcije prodavaonica već pola godine pre početka adaptacije onesposobili za rad.

Izbor izvođača radova jeste »lutrija«, jer uprkos pozitivnim referencijama (koje biro u svakom primeru zahteva) investitor ne može uticati na tok izvođenja radova. Uprkos svemu biro ipak je bio »srećne ruke«.

— U Novom Sadu i Skopju gradjevinski radovi završeni su pre roka

— U Sremskoj Mitrovici, Tuzli, Bledu i u Crikvenici radovi su završeni u ugovoreno vreme.

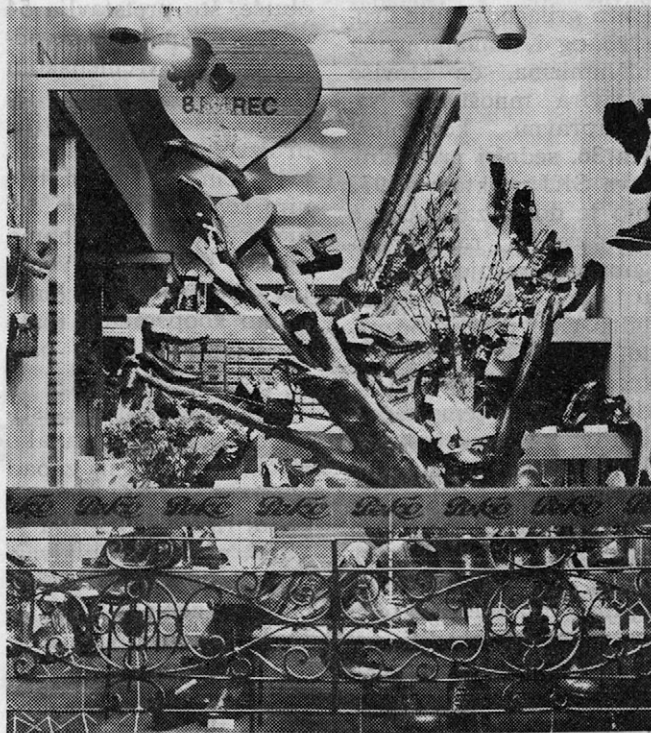
— U Kopru radovi su kasnili.

— U Arandjelovcu rok izvođenja produžen je zbog objektivnih poteškoća (Opštinska skupšti-

na). Posle završenih gradjevinskih radova najveći deo posla obavili su radnici stolarske radionice iz »Peka«, koji su u nemogućim uslovima i za najkraće vreme montirali opremu. Veliku pomoć u izvođenju ovih radova pružali su jim radnici »Zanatskog preduzeća Tržič«, koji su svoj deo posla (tapisoniranje) izveli zaista najbolje.

Veliki broj adaptacija u tako kratko vreme diktirane su promenama u biou. Tipskom opremom postigli smo jedinstveni izgled prodavaonica. Svrha jedinstvenog izgleda jeste u tome, da sve prodavaonice »Peko« spolja i iznutra djeluju jedinstveno i time predstavljaju i kvalitet, koga treba da pretstavi PEKO.

Biro

Izlog prodavnice Kranj I.

Radnička kontrola

Mnogi misle, da reć samoupravna radnička kontrola znači nešto što je povezano sa radom organa javne bezbednosti ali je to sasvim pogrešno.

Da bismo mogli pravilno tumačiti smisao i značenje radničke kontrole, moramo pobliže osmotriti njezin postanak i razvitak.

Već je Lenin u vreme pobede radničke klase u oktobarskoj revoluciji zahtevao, da se formira radnička kontrola u obliku državnog aparata. Takav oblik radničke kontrole kod nas jeste Služba društvenog knjigovodstva, koja kontroliše pravilnost finansijskog i materijalnog poslovanja radnih organizacija te ustanove. Takav organ ne može biti svuda prisutan a nije u mogućnosti, da otkrije sve greške, a poneki put je i zbog pojedinih okolnosti i menjavajućih se propisa čak i razoružan u svom radu. U novinama možemo svakog dana pročitati o greškama i proneverama društvene svojine kao i o grubim prekršajima ustavnih i samoupravnih načela.

U aprilu mesecu 1961 godine drug Edvard Kardelj kao predsednik Saveznog izvršnog veća u svom govoru u Saveznoj skupštini podvukao je, da »promene u ekonomskim odnosima nužno traže prilagodjivanje društvenog i samoupravnog mehanizma, da štoviše aktivira množtvu samoupravnu kontrolu«. Na 36. sednici predsedništva SKJ u oktobru 1972 bio je donet zaključak o formiranju i razvoju organa unutrašnje kontrole u svim organizacijama udruženog rada. U poznatom Titovom pismu između ostalog rečeno je, da je u našem samoupravnom socijalističkom sistemu nedopušteno i oportunističko bilo kakvo prisvajanje društvenih i materijalnih dobara, te prava samoupravljanja i je zbog toga potrebno obezbediti usposobljavanje radničke samoupravne kontrole u cilju što uspešnijeg uklanjanja takvih pojava.

Sve ove činjenice jesu i u našoj radnoj organizaciji diktirale nužnost oformljenja samoupravne radničke kontrole. Tako smo u prošloj godini istovremeno sa svim ostalim organima samoupravljanja u OOUR i na nivou OOUR izabrali odbor za samoupravnu radničku kontrolu, koji u svakoj OOUR broji po četiri člana.

U našoj OUR u odboru ima 18 članova i sastali su se jedanput. Za predsednika izabran je drug Franc Homan, za njegovog zamenika drug Boris Janc, koji je istovremeno i predsednik odbora u SSSR. Na toj sednici članovi odbora dogovorili su se o načinu rada i obradili neka pitanja, za koja su smatrali, da postoje određeni nedostaci ili su ta pitanja nejasna. Nekoliko primera:

— Zbog čega naši interni dokumenti o spora-

zumima i dogovorima kasne odnosno ne pridržavaju se ugovornih rokova?

— Gde se nalazi film, koji je bio snimljen u našoj radnoj organizaciji?

— Šta je urađeno u vezi opširnijeg obaveštavanja radnika preko naših novina o događajima u našoj radnoj organizaciji?

Bila je posle u radu odbora pauza kao što se obično događa kod uvođenja nekih novosti sve dok se tim ne osvesti svojih zadataka.

Druga sednica odbora radničke kontrole održana je na nivou samoupravne zajednice zajedničkih službi i na kojoj je odbor primio odgovore na pitanja iz prve sednice. Odgovore je pripremila drugarica Vida Rozman i objasnila, da interni akti kasne zbog obilnog posla u pravnoj službi, gde se daje prednost aktima i dokumentaciji, spoljnih obaveza naše radne organizacije.

Nešto o izvozu

Sigurno su se već mnogi od vas, poštovani suradnici, pitali, zašto toliko izvoza, zašto uopšte izvoz na zapad i slično. Namera ovog sastava je, barem delimično odgovoriti na ova pitanja.

U prošloj godini izvozili smo 953.760 pari u našoj tvornici izradjene obuće, što predstavlja 54 posto ukupne proizvodnje u istom vremenskom razdoblju. Izvozili smo znači više od polovine proizvodnje, pa smo na taj način OUR sa pretežnim izvozom sa svim dobrim i lošim stranama ovakve koncepcije. Vredi još spomenuti, da smo preko kooperanata realizirali još 388.238 pari obuće.

Značajna karakteristika našeg izvoza svakako je činjenica, da na zapad plasiramo obuću skoro u celini firme AFIS i da je SSSR naš daleko najvažniji kupac od strane istočnih zemalja, iako je i udeo Istočne Njemačke sve značajniji.

Visok postotak našeg izvoza na zapad (18 %) sigurno za nas znači re-

lativno značajnu zavisnost rezultata našeg rada od zbivanja na svetskom tržištu, koja u ovo doba sigurno nisu ugodna. Smanjenje privredne aktivnosti na svetskom tržištu očito je. To se odražava u smanjenju zaposlenosti i potraživanja, što dejstvuje kao snažan pritisak na sniženje cena. U istom pravcu na cene dejstvuje i svaki dan oštija konkurencija na strani ponude na svetskom tržištu obuće, koje neizmerivo mali dio smo i mi. U takvoj situaciji sigurno položaj proizvođača u odnosu na kupca podređen je. Kupci traže kraće rokove isporuke, duže rokove plaćanja, bolji kvalitet i slično, sve za iste pa i niže cene.

Bez obzira na ovakvu situaciju mi smo ekonomski prinudjeni izvoziti u ovo tržište ako želimo sebi zagarantovati potrebna devizna sredstva za uvoz opreme i najneophodnijeg reprodukcijskog materijala iz u ovo doba tehnološki najrazvicitijih zemalja.

Prednost izvoza na zapad još su:

— sa njime dobijemo pravo za uvoz reprodukcijskog materijala, koji nam je potreban, da bi kot izvoza pa i za domaće tržište, postigli bolji kvalitet,

— sa njime dobivamo i pravo izvoza obuće na istok (SSSR, DDR),

— veći zahtevi izvoznih kupaca traže od nas stalno prilagadjivanje njima, što se odražava u kraćim rokovima isporuka (dodatni planovi), stalnom pritisku na poboljšanje kvaliteta, promenama unutrašnje organizacije u cilju postizanja veće fleksibilnosti tako stručnih službi kao i svih proizvodnih jedinica, i slično.

Iako domaće tržište u pogledu zahteva za sada još nije moguće upoređivati sa izvoznim, očito je, da su zahtevi domaćeg kupca svaki dan veći. To naravno možemo primetiti preko naše vlastite prodajne mreže, a još karakterističnije primećuje se to kot ostalih kupaca. I sovjetski i istočnonemački kupci traže danas za relativno niže cene, mnogo više. Mi kao proizvođači moramo se sa svim snagama prilagoditi zahtevima kupaca, koji su iz dana u dan veći, iako to, razume se, ne znači, da moramo ugoditi baš svakoj želji za svaku cenu. Ali ipak moramo biti u stanju uočiti bitne promjene na tržištima u tom pogledu i njima se prije kao ostali prilagoditi. Potcenjivanje ove činjenice sigurno bi za nas značilo par koraka unazad, što sebi nikako nismo dozvoliti. Veći zahtevi do proizvodnje a i stručnih službi, znači,

ne bi se smeli podrazumevati kao trenutna, nekontrolirana traženja poedinaca, već kao rezultat čvrstih upoznanja, da je to u sadašnjoj tržišnoj situaciji nužno potrebno, ako želimo postignuti traženi obim izvoza na zapad, koji je, kako smo već ustanovili, za nas životnog značaja.

Pravo izvoza na istok vezano je na postignute rezultate izvoza na zapad, što u praksi znači: što više parova izvozimo na zapad, više ih imamo pravo izvoziti na istok. I kot izvoza na istok u poslednje vreme mogu primetiti bitne promene. Cene više nisu tako ugodne kao pre dve, tri godine. Ovaj posao je takoreći na granici rentabilnosti. Ipak uz

**Pišite za
naše
novine**

ovu konstataciju ne bi smeli zaboraviti većih proizvodnih serija i teme prišteta kao i činjenice, da je za sada još uvijek moguće za ovo tržište proizvoditi u času, kad bi inače proizvodnja morala raditi na zalihu. Pošto izvoz na istok predstavlja preko 1/3 naše proizvodnje, svako zanemarivanje ovog tržišta značilo bi za nas smanjenje proizvodnih serija, proširenje proizvodnog asortimana sa svim negativnim uticajima i slično.

To je bilo samo par reči o izvozu; više drugi put.

Franc Jazbec

Oddelenje za izradu PU djonova

Posojila za stanovanjsko gradnjo v letu 1975

Clovek je najvažnejši dejavnik v proizvodnem procesu in od njegove delovne sposobnosti je odvisno doseganje gospodarskih načrtov in planiranih poslovnih ciljev. Zavedati se moramo, da samo tak delavec, ki ima urejene razmere v delovnem okolju in izven njega, lahko dobro in nemoteno opravlja svoje delo. Zato moramo vsem zaposlenim zagotoviti primerni socialni, osebni in družbeni standard.

Tudi stanovanjski standard je del družbenega standarda, česar se v naši delovni organizaciji prav dobro zavedamo, saj namenjamo za reševanje teh problemov precejšnja denarna sredstva, ki pa

so zaradi velikega števila prošelj še premajhna. Zato smo v letošnjem letu povečali prispevek za stanovanjski sklad od obveznih 6 % na 8 % od bruto osebnih dohodkov s tem, da ta dva procenta povečanja ostaneta delovni organizaciji. Pri 6 % obveznem prispevku za stanovanjski sklad pa moramo upoštevati tudi dejstvo, da od tega odvajamo 40 % sredstev samoupravni stanovanjski skupnosti Tržič, ki solidarnostno rešuje stanovanjske probleme tistih kategorij občanov, ki imajo najslabše stanovanjske razmere.

Na razpis je bilo v letošnjem letu vloženih skupno 188 prošelj, in sicer:

	Tržič	Mreža	Trbovlje	Skupaj
— za nakup stanovanj v družbeni gradnji	13	24	—	37
— za graditev ali dograditev stanovanj ali stanovanjskih hiš	34	23	3	60
— za adaptacije že obstoječih stanovanj	13	4	1	18
— za dodelitev najemnih stanovanj	54	10	9	73
Skupaj	114	61	13	188

V mesecu marcu so bili za prosilce v Tržiču in Trbovljah opravljeni ogledi stanovanjskih razmer, povezani s točkovanjem le-teh. Ogleda in točkovanje sta opravili dve tričlanski komisiji, v poslovalnicah so opravili to delo deloma poslovodje, deloma pa revizorji.

Na osnovi točkovanja po ogledu stanovanj in dodatnega točkovanja po pravilniku o kreditiranju stanovanjske gradnje in načinu oddajanja stanovanj v uporabo, je bil sestavljen vrstni red prosilcev po namembnostih za Tržič, Trbovlje in mrežo.

Po samoupravnem sporazumu o združitvi sredstev za stanovanjsko gradnjo združujejo namreč sredstva v stanovanjski sklad zaposleni v TOZD proizvodnja obutve, TOZD poliuretan izdelki,

TOZD gumoplast, TOZD prodajna organizacija — delovna enota prodajni sektor in delavci samoupravne skupnosti skupnih služb. Zaposleni v TOZD izdelava zgornjih delov Trbovlje in v TOZD prodajna organizacija — poslovalnice, imajo sredstva za stanovanjsko gradnjo ločena.

Odbora za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu TOZD izdelava zgornjih delov Trbovlje in TOZD prodajna organizacija bosta odobraval posojila v naslednjih dneh. Stanovanjska komisija je za Tržič na 1. redni seji potrdila 28 prosilcem koriščenje naslednjih obrokov posojil za individualno gradnjo v skupnem znesku 775.000 din, na drugi redni seji pa je odobrila po vrstnih redih prosilcem naslednja posojila:

1. Za nakup stanovanj v družbeni gradnji:

Priimek in ime	Oddelek	Odobreno v N din
1. Kokalj Katarina	512	280.000
2. Lukanc Valentin	521	256.000
3. Ive Anton	561	315.320
4. Zore Brigita	511	157.660
5. Fabac Marjia	512/3	128.000
6. Remic Vika	512/3	157.660
7. Golmajer Danica	540	101.200
8. Ribič Marjeta	512/4	157.660
9. Leontič Bogo	540	112.920
Skupaj		1.66.420

2. Za adaptacije že obstoječih stanovanj:

Priimek in ime	Oddelek	Odobreno v N din
1. Teran Leon	532	20.000
2. Janc Boris	560	40.000
3. Pintarič Joži	510	20.000
4. Petek Edo	200	10.000
5. Snedic Milena	200	40.000
6. Zupan Anton	500	40.000
7. Krsnik Ludvik	562	20.000
8. Grašič Ignac	510	20.000
9. Ziblar Marija	200	30.000
10. Gradišar Danilo	300	40.000
11. Ažman Slavka	200	20.000
Skupaj		300.000

3. Za individualno gradnjo:

a) dodatna posojila za dograditev stanovanjskih hiš

Priimek in ime	Oddelek	Odobreno v N din
1. Maturič Vlado	512	50.000
2. Cvek Friderik	512/4	40.000
3. Ziblar Kozma	501	30.000
4. Mekuč Alojz	523	20.000
5. Žlindra Ani	512/4	40.000
6. Rejc Rudi	510	30.000
7. Gradišar Stanislava	512/2	20.000
8. Gašper Veronika	512	30.000
Skupaj		260.000

Priimek in ime	Oddelek	Skupno odobreno v N din	I. obrok v N din
1. Dežman Stana	522	175.000	60.000
2. Kadak Marija	600	115.000	40.000
3. Štukelj Vera	400	115.000	40.000
4. Poljanc Ivana	522	115.000	40.000
5. Bertonec Cirila	500	115.000	40.000
6. Ščurek Antonija	511	115.000	40.000
7. Klemenčič Jože	320	115.000	40.000
8. Jenkole Angela	510	115.000	40.000
Skupaj		340.000	

Za skupni znesek posojila je komisija sprejela sklep, da se računa 45 oziroma 30 % od cene 3-sobnega stanovanja, ki jo je upoštevala pri odobravanju posojil za nakup stanovanj v družbeni gradnji, to je 394.150 din. Tako predstavlja 45 % znesek 175.000 din in se odobri prosilcem, ki so zaposleni sami, samohranilcem ali če sta oba zakonca zaposlena v Peku, 30 % pa znesek 115.000 din in se odobri prosilcem, ki so samski ali pa je zakonec zaposlen drugje.

Za dodelitev posojila za individualno gradnjo so ostale

neresene 3 prošnje prosilcev, ki izpolnjujejo pogoje za dodelitev posojila (3 leta neprekinjenega staža v DO, dograjena prva plošča in urejena dokumentacija), zato je komisija sklenila predlagati DS TOZD in SSSS prenos ostanka sredstev namenjenih za dodeljevanje posojil za adaptacije in del ostanka sredstev namenjenih za nakup stanovanj na individualno gradnjo. Tako bi dobili posojilo vsi prosilci, ki izpolnjujejo pogoje, sredstva pa bi bila izkoriščena.

Marija Meglič

Potrošniško kreditiranje v ljubljanski banki

Ob spremembi uredbe o dovoljevanju potrošniških kreditov v banki, je primerno, da informiramo o tem širši krog občanov, ki se zanimajo za najetje teh kreditov.

Pravico do potrošniškega kredita si pridobi vsak občan, ki ima status delavca v združenem delu, in sicer neprekinjeno 12 mesecev in mora biti obenem tudi varčevalec naše

banke. Izpolnjevati mora enega od naslednjih pogojev:

— da sprejema osebne dohodke ali pokojnino na hranilno knjižico ali na tekoči račun,

— da ima na hranilni knjižici, tekočem ali deviznem računu 10 % zneska zaprosene kredita najmanj 3 mesece pred vložitvijo prošnje,

— da ima namensko vezano hranilno vlogo na najmanj 13 mesecev v višini 10 % zaprosenega kredita,

— namensko veže domačo ali tujo valuto po pravilnikih LB.

Potrošniške kredite lahko dodelujemo za naslednje namene:

— za nakup trajnih potrošnih izdelkov in drugih izdelkov osebnih priklole (industrijsko blago), kjer skupna zadolžitev ne more presegati zneska din 10.000.—. Cena za mersko enoto je din 1.000.—, rok vračanja je 24 mesecev in 30 % polog.

— za nakup pohištva, stavbnega pohištva (vrata in okna) avtomobilske stanovanjske priklole in barvnega televizorja. Skupna zadolžitev ne more presegati zneska din 20.000.—, odplačilni rok je 24 mesecev in 30 % polog,

— za nakup kmetijske mehanizacije do 20.000.—, odplačilni rok je 24 mesecev in 30 % polog. Ta kredit lahko dobi vsak kreditno sposoben občan, ne glede na poklic. Sem ne prištevamo strojev za obrtno dejavnost,

— za nakup osebne avtomobila do zneska din 20.000.— za dobo 36 mesecev in 20 % pologom.

Za nakup osebnih avtomobilov vojaškim invalidom, odlikovancem z ordenom narodnega heroja, imetnikom partijske spomenice iz leta 1941 in udeležencem španske državljanske vojne lahko odobrimo kredit do 1/3 osebne dohodke za dobo 5 let in 10 % pologom.

Navedeni predmeti morajo biti domače proizvodnje. Pri najemanju vseh omenjenih kreditov je potrebno, da jemalec predloži račun ali predračun, ki se glasi na njegovo ime.

Banka lahko odobri gotovinske kredite in sicer:

— v primeru rojstva (le ožji sorodnik) s predložitvijo rojstnega lista v višini din 3.000.—, brez pologa in 12-mesečnim vračilnim rokom,

— v primeru smrti (le ena oseba — nosilec pogrebnih stroškov) na podlagi smrtnega lista do din 3.000.—, brez pologa in 12-mesečnim vračilnim rokom. Dokazna dokumentacija za primer smrti ne more biti starejša od 10 dni in v primeru rojstva ne starejša kot 2 meseca.

— za nakup ozimnice do zneska din 3.000.— s predložitvijo računa, rok vračanja v 10 mesecih in brez pologa.

Vsi zahtevki morajo imeti tudi kreditno sposobne poroke. Izplačevalci osebnih dohodkov so dolžni administrativno prepoved izvajati in preverjati, da skupna zadolžitev potrošniških kreditov ne presega zneska din 20.000.— (izjema so gotovinski krediti), v tretjini osebnega dohodka delavca pa je treba upoštevati tudi obveznosti iz posojil za stanovanjsko gradnjo in druge obveznosti prosilca, za katere je izdana sodna ali administrativna prepoved.

Nagradna križanka

										9. MAJ	ODLIČNA KVALITETA	MAJHEN ZALIV	ANICA KERŠIČ	HRVATSKI KOMPONIST ZAB. GLASBE (MARIO)	PRIJETNE PRAZNIKE	KNJIŽICA Z DNEVI, TEDNI IN MESECI	MESTO OB JUG-MADŽ. MEJI	PAVEL ERLAH	OBOTAV-LJANJE	OSKRBNIK KASTELA
										MOŠKO IME				K	TKANJINA IZ KAPOKOVCA		A			
										KRAJ PRI BLEDU					ZIDAK PONOVI TEV ISTE GA SAMOGLASNIKA					
										VALENTINA LUNAR TERAN OLGA			NAZIV ZA VOJVODINCA DANKO OMAN	L				LUCIJA SIRC LJUDMILA TAVŽELJ		
										➔										
										➔										
1. MAJ	BRAZILSKO VELEMESTO	REZERVIRAN PROSTOR	MUZA LJUBIČE	IME SLIVARKE PLESNIŠTVA	STENJAK	SLUŽBA DRUŽBEN. KADIGOVODS.	STANA DEŽMAN TEREZIJA REMSKAR			TILKA ČEŠNOVAR				OSEBA IZ BIBLIJE KATARINA TIGLER	O	N			AMALIJA LAS LASTNIK KANTINE	
PRIPOMOČEK POMAGALO										SLADEK CVETNI SOK								OR. PRAŠEK ZA LASE ZNAK ZA MNOŽENJE		
LETALIŠČE										SESTAVNA NAPE KICAST PREDMET							ABELOV BRAT ČOROVJE V BURMI			
PLANINSKI MASIV V MISSOURIJU (ZDA)							VRSTA USNJA PAVLA AŽMAN					KANAL, GRABEN	RIMSKA LJUBLJANA	FRANCOSKI FILMSKI REŽISER (MARCEL) STAROČRSKI PESNIK IVAN TUMPIČ	C				PRIHODNICE 50. KRIŽANKE	
DEL ČEVČJA						POVIJANJE REDITEV											R		PLAZILEC OČKA, ATI	
MOŽ CATARINE VALENTE			O				VRSTA SOLATE OKRASNA PTICA				CIMOSOV AVTO ODMEV. JEK						GRŠKI POLOTOK RIMSKE BOGINJA JEZE			
UMEK VERA			PERNUŠ ELA KENDA ANA				NADA NOVAK			EROTIČNI PESNIK COTELJ RUDOLF								PERJE PRI REPI TERAN OLGA		
LIVRIAN STREŽNIK							MESTO V ZAH. DELU ZR NEMČIJE				H			KRAJ PRI PLANICI						
SENO DRUGE KOŠNJE								➔						VETROVKA S KAPUCO	A					

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 4

Vodoravno: PASTA, PISK, ORIENTALKA, RAM, KONOID, PODPLATOV, HOR, VPAD, AAR, NAT, DEDAL, LOS, OTIATRIJA, ENGAN, IL, BIK, RACAK, SNOB, AVIATIK, POŠAST, MEV, RAUTER, SENA, ACO, KONRAD, OPS, POT, KRMA, JE, KRAMARICA, ENERGETSKA KRIZA, EM, ERIE, ALOPAT, IKONA, ŽENA, NAKANA, LEDAR

Dobili smo 100 rešitev križanke. Žeb je bil naklonjen (žrebala je Anica Arbiter, naša nova sodelavka v splošnem sektorju):

1. nagrada 80 din Simič Marina — PUR
2. nagrada 60 din Meglič Milan — mehanična del.
3. nagrada 40 din Ivanka Klemenc — tiskarna
4. nagrada 20 din Horvat Zdenka — PUR
5. nagrada 20 din Rozman Nada — prodaja

Rešitve današnje križanke pošljite do 23. maja.

Prišli

V TOVARNO:

V izdelavo zg. delov 550: Hudi Ljudmila, Skrinjar Milena, Balog Ema, Hauptman

Ema, Pusovnik Joža, Ravnikar Ivanka, Tomšič Meta, Pavelšek Anica;

V izdelavo zg. delov 512: Mustedanagić Rubija, Vukojan Višnja, Rikanović Cvijeta, Miklič Damjana, Kostić Bejza;

V montažni odelek 522: Alič Dušan, Sitar Pavla;

V tehnični sektor: Štefe Jože;

V PUR: Tralješič Nudija, Čehić Bećir, Bajić Aleksa, Pejić Djuro;

V ERC: Nikolić Marija.

V PRODAJNO MREŽO:

Celje I.: Drašković Olga; Sremska Mitrovica: Sobić Svetlana;

Odšli

IZ TOVARNE:

Samovoljno prenehanje dela: Zajec Pavla, Podmenik Mojca, Zore Jožefa;

Sporazumno prenehanje dela Mali Katarina;

IZ PRODAJNE MREŽE:

Ljubljana V.: Dolenc Marija;

Kamnik: Kališnik Jožica;

Zaječar: Mitrović Miodrag;

Zagreb I.: Pali Katica;

Zahvale

Ob odhodu v pokoj, se zahvaljujem vsem sodelavcem prirezovalnice oddelka 512 za spominsko darilo in jim še naprej želim novih delovnih uspehov.

Jože Gramc

Sindikatu tovarne Peko iskrena hvala za pozornost.

Zupan Pepi

Sodelavcem v mizarski delavnici najlepša hvala, čeprav malo pozno, za darilo ob odhodu v pokoj.

Praprotnik Marjan

Pismo vojaka

Po dolgem času se vam tudi jaz oglašam. Služim v mornarici na Brionih in pridno štejem dneve, ki me ločijo do vrnitve v podjetje. Želim si, da bi redno prejemal čevljara, saj me zanimajo dogodki in uspehi v podjetju. Ob tej

priliki pozdravljam vse sodelavce, najbolj pa sodelavce v orodjarni PUR.

Obljubljam, da se vam bom še kdaj oglasil.

Ropret Ciril

V. P. 9030/11
52214 BRIONI

Hvala za pozdrave. Piši nam še.

Urednik

Peko

Preklic

Valjavec Jože, delavec v montaži 520, preklicujem neresnične besede, ki sem jih dne 5. 4. 1975 izrekel zoper Majeršič Janeza.

Valjavec Jože

Solze sreče

Neža je kopala v vrtu, da bi posejala solato in drugo zelenjavo. Sosedovi so to že opravili. Druga leta je tudi Neža že aprila posejala, to leto pa je bila tako pozna. Nobene moči ni bilo v njej. Brez volje je že nekaj časa hodila okoli, opravljal je le najnujnejša dela okoli hiše. Tudi češnja v vrtu jo je prehitela s svojim cvetenjem. Otroci bi ji radi pomagali, a kaj ko so še tako majhni in nemočni. Tonček bo star sedem let, Tinka pet, Mirka pa je rodila kmalu po tistem, ko je Tone, njen mož odšel v partizane. Od takrat so minila tri leta, Neži pa so se zdela cela večnost. Joj, kako jo je stiskalo v grlu, ko ji je povedal, da mora od doma, da je postalo prevroče. »Kmalu bom nazaj, pregnali bomo sovražnika. Pazi nase in otroke. Tudi meni ni lahko. Kadar bom utegnil se bom oglašil, ne boj se zame. Vrnil se bom svoboden, ko bo svoboda,« je dejal, ko je odhajal. Ni se ozrl, da bi ne bilo slovo še težje, pa tudi nerodno mu je bilo, da bi žena videla oči polne solz in skrbi.

Ostala je sama. Ko je prišel njen čas, je prišla mama, ostala tri tedne in spet odšla. Tone je prihajal skoraj vsak teden. Vedela je, kaj pomeni trkanje na okno. Zjutraj je moral spet na pot. Neža pa je tako vroče želela, da bi ostal pri njej in otrocih, da bi bilo te proklete vojne že konec. Dnevi, tedni in meseci so minevali tako počasi.

V roke je vzela grablje in začela ravhati sveže skopano prst. Kmalu se je spet naslonila na vrtno ograjo. Z roko si je potegnila preko čela in se zastrmela proti Stolu. »Morda sem zbolela, nobene moči ni v meni.« Že od novega leta so govorili, da gre vojna h koncu. To nesrečno čakanje, to tako utrjuje.

Po poti je pritekel sosedov Binček in že od daleč vpil: »Teta, teta! Naša mama so rekli, da je vojne že konec. Nemci že bežijo. Naš ata in vaš stric bosta prišla za zmeraj domov.«

Neža se je zastrmela v fanta. Otrok se je prestrašil njenega pogleda in zbežal. Tako čudno je gledala. »Ni mogoče, ne smem verjeti,« so ji šepetale ustnice.

Pustila je orodje v vrtu in s težkimi koraki odšla v kuhinjo. Ni vedela, kaj naj bi še naredila. Brisala je mizo, čeprav je bila čista in začela pometati. Tonček je pritekel po tri kose kruha in spet odšel na ves med otroke.

Mračilo se je že, ko je zaslišala šum težkih korakov po pesku pred hišo. Brez diha je poslušala. Med vrati se je ustavila močna postava. »Tone, Tone, kaj si res prišel,« je planilo iz nje, ko se mu je vrgla v objem. Joj, kako težko je čakala ta trenutek. Nemočna je bila v njegovih močnih rokah. Solze so ji tekale po licih, mož pa ji je gladił lase.

Neža ni vedela, da človek joče tudi takrat, kadar je srečen. Ona pa je bila tako srečna.

Mija

Poskusite!

Krhki flancati

Potrebujemo 60 dkg bele moke (pol ostre), sol, 1/2 zavitka pecilnega praška, 8 dkg sladkorja v prahu, 4 rumenjake, približno 3 dcl kisle smetane, 2 žlici rumu, sok pol limone ali 1 dcl belega vina in maščobo za cvrenje.

Iz naštetih sestavin zamesimo mehko testo in ga pustimo počivati pgl ure. Nato testo razvaljamo, s kolesčkom zrežemo flancate, vanje napravimo nekaj zareze, prepletamo in ocvremo v vroči maščobi, še vroče potresemo s sladkorjem v prahu.

Marmeladni rogljički

Potrebujemo 30 dkg bele moke, 15 dkg margarine, 5 dkg sladkorja v prahu, 3 dkg kvasa, malo mleka, 1 jajce, marmelado za nadev.

Med moko zdrobimo margarino, dodamo sladkor, jajce in v mrzlem mleku zmehšan kvas. Zamesimo mehko testo in ga pustimo počivati pol ure, nato ga razvaljamo za

nožev rob debelo, zrežemo na kvadrate, nadevamo z marmelado in oblikujemo rogljičke. Spečemo jih bledorumenno, še vroče povaljamo v slad korni moki.

Drobni nasveti

Če otrokom žabe v pasu ne stojte dobre, prišijmo spredaj in zadaj po dva gumba in pripravimo iz široke, naluknjane elastike naramnice, ki jih uporabimo pri vseh hlačkah.

Z lakom za lase poškopljemo ogledalo in poličko s stekleničkami v kopalnici zbrišemo s kosom vate, namočenim v čistem alkoholu.

Lak z nohtov hitreje in laže odstranimo, če uporabljamo v odstranjevalcu namočen kosček gaze namesto vate. Gaza ne vsrka toliko tekočine kot vata in je bolj groba, zato gre delo hitreje izpod rok.

Perspektiva slovenske usnjarske industrije

(Nadalj. iz prejšnje številke)

V letu 1973 je bilo uvoženo v Jugoslavijo 20.469.000 ton govejih soljenih kož iz dežel:

država	kg
Avstrija	6.017.356
ZDA	5.251.252
N. Zelandija	2.118.986
Italija	1.815.269
Holandija	1.754.793
Nemčija	1.017.055
Kanada	951.523
Francija	199.971
Švedska	139.966
Avstrija	56.016
Bolgarija	25.431

19.347.618
ali 94,52 %

države v razvoju	kg
Botswana	494.191
Paragvaj	24.820
Tanzanija	161.635
Argentina	63.345
Etiopija	42.315
Nikaragua	40.625
Urugvaj	27.287
Indonezija	10.100

1.121.318
ali 5,48 %

Uvoz suhih govejih kož v SFRJ 1. 1973

država	kg
--------	----

Le polovica polizdelkov je bila uvožena iz dežel v razvoju.

Razviti svet	Dežele v razvoju
slane kože	19.347.618 kg
suhe	1.174.591 kg
polizdelek	20.522.209 kg
	89 %

Iz vseh dežel v razvoju smo uvozili le 11 % kož.

domačih govejih kož	39.997 ton ali 61 %
uvoznih govejih kož	25.443 ton ali 39 %
skupaj:	64.440 ton 100 %

V Sloveniji smo v istem obdobju porabili:

domačih govejih kož	5.198 ton ali 43 %
uvoznih govejih kož	6.883 ton ali 57 %
skupaj:	12.081 ton 100 %

Slovenski uvoz predstavlja z manjšimi izjemami (Argentinsko crust usnje), kvalitetno draga surovina, ker kljub večkratnim poizkusom ni bilo mogoče navdušiti zahtevno slovensko čevljarsko industrijo za cenejše vrste usnja iz cenejših kož. Avtor trdi, da povprečna kvaliteta italijanske obutve ni slabša od jugo-

SSSR	12.000
Indonezija	20.282
Botswana	25.309
Etiopija	14.545
Haiti	35.381
Argentina	16.000

220.517

Govejih polizdelkov (piklanih, wetblue in crust) je bilo v letu 1973 uvoženih v SFRJ 2.380 ton iz naslednjih dežel:

država	kg
Italija	938.630
ZDA	116.704
Holandija	81.362
Francija	32.500
Avstralija	4.595
Nemčija	800

1.174.591
ali 49,3 %

država	kg
Argentina	578.333
Bangladeš	160.712
Brazilijs	142.620
Urugvaj	139.127
Indija	90.295
Paraguay	50.126
Pakistan	36.366
Sri Lanka	8.126
Etiopija	113

1.205.818
ali 50,7 %

Suha in suhoslane goveje kože v količini 22.070 ton so bile uvožene leta 1973 pretežno iz dežel v razvoju, torej tudi tiste, ki so bile kupljene posredno v Francija, Holandiji in Nemčiji, in sicer iz naslednjih držav:

Skupne porabe govejih kož v italijanskih usnjarnah v letu 1973 je bilo domače surovine kvalitete evropske in iz ostalega razvitega sveta (ZDA, Avstralija, Nova Zelandija) 152.000 ton ali 66,5 % (pri nas 89 %) iz dežel v razvoju 33,5 % (pri nas 11 %).

Zaključek

Slovenska čevljarska industrija se bo morala bolj vključiti konkurenčno na domače tržišče in to ob velikih težjih pogojih, kot jih bodo imele ostale jugoslovanske tovarne obutve, posebej tiste iz nerazvitih področij. Razvoj bo potekal verjetno tako kot v drugih industrijskih panogah, pri naših razvitejših sosedih. Vsekakor Slovenija ni primerna za kakršnokoli povečanje kapacitet, na domačem področju. Isto velja tudi za ostalo usnjarsko predelovalno industrijo. Ker je bodoči razvoj usnjarske industrije odvisen od domačih potrošnikov, bodo ekonomski pogoji slejkoprej privedli do zelo tesnega sodelovanja pri kreiranju modelov, vgrajevanju ustreznega materiala in s tem povezanim zniževanjem lastnih cen izdelkov. To isto velja tudi za usnjarne, ki izdelujejo zgornje usnje. Izdelava podplatnega usnja v Sloveniji nima nobene bodočnosti. Prav tako predelava drobnice v obalčilno usnje in krzno. Ti izdelki se lahko ekonomsko upravičeno izdelujejo le za domače potrebe.

Pri proizvodnji svinjskega usnja, ki je glavni slovenski izvozni artikel, je opaziti premik v pozitivnem smislu od izvoza usnja k izvozu usnjene konfekcije, ob tem pa bo treba na vsak način zavreti naraščajoče proizvodne stroške in pa povečati delež domačih svinjskih surovih kož. Edino ta proizvodnja ima realne možnosti, rentabilnega izvoza, tudi v bodoče ob zaostrenih konkurenčnih pogojih.

V Slovenski usnjarski industriji je prevladalo mnenje, da ni smiselno povečati kapacitet, zato ta industrija investira v drugovrstno dejavnost svoja sredstva, kar v bistvu pomeni stagnacijo slovenskega usnjarstva, saj se s strokovnimi močmi, predvsem pa finančna sredstva razcepajo na večvrstno proizvodnjo.

Vso pozornost bi bilo potrebno posvetiti trgovini z zahodnim svetom, pri tem pa izključiti vse mogoče posrednike in vzpostaviti čvrste stike z deželami v razvoju, ki so glavna surovinska osnova ali bolje rečeno, kjer so glavne surovinske rezerve.

Ob koncu pa se moramo soočiti s tem, da je napočil čas, ko se ne da več zanašati na to, da bomo vse naše probleme merešili v glavnem s spremembami carinskih, davčnih ter raznih uvoznih in izvoznih instrumentov in da bo treba vse sile posvetiti notranjim rezervam, ter svojo konkurenčno sposobnost povečati s povečanjem produktivnosti in znižanjem stroškov.

slovenske, čeprav je izdelana iz usnja, narejenega iz bistveno slabših in cenejših kož, kar je razvidno iz naslednjih podatkov:

Surove in polpredelane goveje kože, ki jih je predelala italijanska usnjarska industrija v letu 1973 (povzeto po stat. Evrostat 1973):

Predelava:

polpredelane (wetblue crust)	85.000 ton	27,2 %
domačih kož (coena)	95.000 ton	41,6 %
uvožene slane kože	22.070 ton	9,7 %
suhe in suhoslane kože	26.438 ton	11,5 %
skupaj govejih kož	228.508 ton	100,0 %

Utrinki s »ŠUŠTARIADE«

Peko – zmagovalec

V nedeljo, 13. aprila, je bilo na Zelenici tekmovanje čevljarjev, usnarjev in gumarjev Slovenije v veleslalomu — 23. tradicionalna »SUSTARIA-DA«.

Nastopilo je 147 tekmovalcev, ki so bili razdeljeni v šest skupin.

Rezultati ekip:	točk
1. Peko	49
2. Sava	37
3. Alpina	19
4. Trio	18
5. Kostroj	17
6. TU Vrhnika	14
7.— 8. Toko	10.
Sol. center Kranj	10
9.—10. Konus	8
Galant	8
11.—12. Koteks-Tobus	7
Planika	7
13. Poliks	5
14. TU Slovenj Gradec	2

Posamezni rezultati:

Ženske:
nad 30 let

1. Zupanek (Toko) 39,522; 2. Jerman Marjana (Sava) 40,725; 3. Lenček Dragica (Toko) 68,713.

do 30 let

1. Bogataj Irena (Šolski center Kranj) 29,033; 2. Bogataj Milena (Peko) 29,243; 3. Kramar Majda (Peko) 34,695.

Moški:
nad 45 let

1. Perko Janez (Trio) 29,968; 2. Kališnik Janez (Peko) 31,024; 3. Stanovnik Stane (Galant) 32,711.

Novosti na policah tržiške knjižnice

Victoria HOLT:
NEVESTA

Skrivnostni grad nad razburkanim morjem je tudi svojo novo gospodarico Favel, mlado ženo Roca Pendorrica, sprejel s kopico skrivnosti in nenavadnih zapletov. Srečo mlade žene oziroma njeno prepričanje, da jo je bogati Roc poročil iz iskrene ljubezni, so kmalu skalile govorice o prejšnji pendorriški gospodarici, Rocovi materi, ki je

35—45 let — Sušnikov
memorial

1. Švab Vinko (Peko) 28,905; 2. Bajda Rudolf (Kostroj) 29,270; 3. Bahun Jaka (Peko) 30,566.

25—35 let

1. Valenčič Andrej (Sava) 43,746; 2. Rupar Ivan (Sava) 44,248; 3. Lepšina Boris (Kostroj) 44,371.

do 25 let

1.—2. Primožič Tone in Meglič Jože (oba Peko) 41,965; 3. Komac Franc (Trio) 42,038.

umrla nenavadne smrti in katere nemirni duh je menda strašil in terjal naslednjo žrtev — Favel. Njene temne misli se kmalu spremenijo v mračne slutnje, ki jo privedejo do obupa. Sledijo namreč dogodki, ki so tako razgibani in napeti (vendar ubrani in psihološko motivirani), da še najbolj spominjajo na zvrst spretnih kriminalk.

In kot tak bo roman verjetno zelo privlačen in zanimiv za bralce.

Quentin REYNOLDS:
BOJEVALI SO SE ZA NEBO

Reynolds je v svojem slovitnem delu »Bojevali so se za nebo« z natančnostjo dokumentarista in s toplino beletrista opisal te pre zgodaj ostarele mladce in njihove stroje. Zavestno se je trudil, da bi se ognil pustemu poročanju oziroma, kot sam pravi, ga je bolj zanimalo, kaj so ti mladi piloti jedli in pili, kakšne pesmi so peli in kakšne misli so jih obhajale in kaj so počeli v prostem času, manj pa, kakšna je bila konjska moč motorja, ki je pogajal letala, s katerimi so leteli.

Ta izjava je sicer preskromna, kajti na straneh knjige živijo z vso polnokrvnostjo poleg legendarnih pilotov obeh vojskujočih se strani tudi letala. Prav tako živo je opisan pruski plemič Richt-hofen kot njegov focker, pa idol Anglije Mannock in dvo-sedežni bristol, dalje veselja-

ški Američan Luftbery in teksaška letališča, ki so jim v prvih dneh poveljevali konjeniški oficirji ... itd.

Knjiga je izšla v zbirki »TI VRAŽJI FANTJE V LETECIH SKATLAH«.

Pavle ZIDAR:

BLAŽENI MED ZENAMI

»Blaženi med ženami« je prozno delo, ki je motivno zajeto iz samote treh vdov. So in niso neboljene. Žive življenje, ki je retrospektiva preteklega. Zanosno ubujajo spomine na ljubezen, na moža, na otroke in se hkrati ugrezajo v nemoč lastne eksistence.

Roman »Blaženi med ženami« razpreda domišljijo, sanje in upanje. Vsega tega nam tako manjka. Živeti je včasih dušljivo, ker nočemo poznati življenje v celoti. K celovitosti pa spada tudi samotna starost, ki ni le hira-nje, ampak hrepenenje, kakršnega poznajo otroci.

»ČEVLJAR«, glasilo delovne skupnosti tovarne obutve »PEKO« — ureja uredniški odbor: Sašo Ahačič, Franc Grašič, Slavko Hvalica, Franc Jazbec, Branko Košir, Vida Rozman, Marija Slapar. — Glavni in odgovorni urednik Marija Slapar. — Naslov uredništva: Peko Tržič. Telefon 50-260 int. 217. — Tisk: GP Gorenjski tisk Kranj v 3300 izvodih — Izhaja vsak petek v mesecu. List dobijo člani delovne skupnosti brezplačno.